Lietas Nr.C30765316
Lietas arhīva Nr.CA-0426-17
ECLI:LV:KUAT:2017:1025.C30765316.1.S

S P R I E D U M S
LATVIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ

Liepājā 2017.gada 25.oktobrī

Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija:
tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese R.VĪVA
tiesneses L.KRAULE un A.KLAIŠE
ar tiesas sēdes sekretāri K.KRAUZI

izskatīja atklātā tiesas sēdē sakarā ar AS "/Nosaukums/" (pēc nosaukuma maiņas AS "/Nosaukums/") apelācijas sūdzību par Saldus rajona tiesas 2017.gada 3.maija spriedumu civillietu /pers.A/ un /pers. B/ prasībā pret AS "/Nosaukums/" par autortiesību pārkāpuma un morālā kaitējuma atlīdzināšanu.

Civillietu tiesas kolēģija tiesas sēdē

k o n s t a t ē j a:

2016.gada 5.augustā /pers.A/ cēlusi Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā prasību pret AS "/Nosaukums/", lūdzot piedzīt no atbildētāja zaudējumu atlīdzību par darba neatļautu izmantošanu 100 EUR apmērā, kompensāciju par morālo aizskārumu 300 EUR apmērā un tiesas izdevumus. Prasība pamatota uz Latvijas Autortiesību likuma 15.panta pirmo daļu, 69.panta pirmās daļas 5.punktu un Civillikuma 1635.panta otro daļu.

2016.gada 5.augustā /pers. B/ cēlis Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā prasību pret AS "/Nosaukums/", lūdzot piedzīt no atbildētāja zaudējumu atlīdzību par darba neatļautu izmantošanu 100 EUR apmērā, kompensāciju par morālo aizskārumu 300 EUR apmērā un tiesas izdevumus. Prasība pamatota uz Latvijas Autortiesību likuma 15.panta pirmo daļu, 69.panta pirmās daļas 5.punktu un Civillikuma 1635.panta otro daļu.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 32.[1]panta pirmo daļu ātrākas izskatīšanas nodrošināšanai lieta nosūtīta Saldus rajona tiesai.

Ar Saldus rajona tiesas 2017.gada 4.janvāra lēmumu abas civillietas apvienotas vienā tiesvedībā (1.sēj., lpp.57).

Ar Saldus rajona tiesas 2017.gada 3.maija spriedumu prasība apmierināta daļēji, no atbildētāja par labu katram no prasītājiem piedzīta kompensācija 100 EUR, tiesas izdevumi 75,84 EUR un ar lietas vešanu saistītie izdevumi 15 EUR, par labu valstij piedzīti nesegtie ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 5,50 EUR. Tiesa konstatējusi, ka atbildētāja periodiskajā izdevumā "/Nosaukums/ gadagrāmata 2016" publicētas prasītājas uzņemtas sešas fotogrāfijas un prasītāja divi raksti. Prasītājs fotogrāfijas un rakstus, pēc iepriekšējas mutiskas norunas, elektroniski nosūtījis atbildētāja pārstāvim /pers. C/. Strīds lietā ir par to, vai prasītāji ir devuši atbildētājam atļauju šos savus darbus publicēt.

Tiesa secinājusi, ka prasītājas izveidotās fotogrāfijas un prasītāja uzrakstītie raksti uzskatāmi par aizsargājamu autoru darbu Autortiesību likuma 4.panta 1. un 9.punkta izpratnē. Saskaņā ar Autortiesību likuma 40.panta pirmo daļu, lai iegūtu darba izmantošanas tiesības, darba izmantotājam attiecībā uz katru darba izmantošanas veidu un reizi jāsaņem autortiesību subjekta atļauja, ir aizliegts izmantot darbus, ja nav saņemta autortiesību subjekta atļauja, izņemot likumā noteiktos gadījumus. Darba izmantotājam saskaņā ar Autortiesību likuma 40.panta trešo daļu pirms darba izmantošanas jānoslēdz licences līgums vai jāsaņem darba izmantošanas licence. Atbildētājs nav spējis uzrādīt likumā noteiktā kārtībā saņemtu atļauju minēto fotogrāfiju un rakstu publicēšanai. Aicinājums prasītājiem noslēgt licences līgumu izteikts 2015.gada 4.novembrī, pēc "/Nosaukums/ gadagrāmatas 2016" izdošanas, taču līgumu noslēgt nav izdevies un atļauja darbu publicēšanai nav dota.

Atbildētājs neatļautā veidā publiskojot, publicējot, izplatot, vai citādi, tieši reproducējot rakstus un fotogrāfijas, pārkāpis Autortiesību likuma 15.panta pirmās daļas 1., 2., 4., 9.punktā noteiktās prasības. Līdz ar to, saskaņā ar Autortiesību likuma 69.panta pirmās daļas 5.punktu, 69.[1]panta otro daļu, Civillikuma 1770., 1772.panktu prasītājiem ir tiesības prasīt zaudējumu un morālā kaitējuma atlīdzību.

Pamatojoties uz tiesu praksi, tiesa atzinusi, ka lietā ir pierādīts autortiesību pārkāpums, bet nav pierādīts ne prasītāju mantas samazinājums, ne peļņas atrāvums, kurš būtu cēloniskā sakarā ar autortiesību pārkāpumu. Pats prasītājs norādījis, ka negrasījās ar šiem rakstiem un fotogrāfijām gūt peļņu. Ceļot prasību, prasītāji vēlējušies par saviem autordarbiem saņemt atlīdzību 100 EUR apmērā katrs, kas vērtējama kā negūtā atlīdzība. Atbildētājs prasītāju darbu novērtējis 66 EUR apmērā un šādu summu katram izmaksājis, ko prasītāji neapstrīd. Tā kā samaksa prasītājiem ir veikta, prasītāji to ir pieņēmuši, tiesa atzinusi, ka nav pamata zaudējumu piedziņai, un prasība daļā par zaudējumu piedziņu 100 EUR apmērā katram no prasītājiem ir noraidāma.

Tiesa atzinusi, ka no atbildētāja puses pieļauts prasītāju personisko tiesību aizskārums Civillikuma 1635.panta izpratnē, kas dod viņiem tiesības uz kaitējuma kompensācijas saņemšanu. Lai nodrošinātu taisnīguma principa ievērošanu, nolūkā panākt pilnīgu cietušajām personām nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu, tiesa katram prasītājam noteikusi tiesības saņemt kompensāciju 100 EUR apmērā. Tiesa ņēmusi vērā, ka, atbildētājs atzinis prasītāju autorību uz rakstiem un fotogrāfijām, lai arī novēloti, mēģinājis tiesiskā veidā iegūt atļauju darbu izmantošanai, un tiklīdz uzzināja prasītāju kontu datus pārskaitīja atlīdzību katram 66 EUR apmērā.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 41.pantu no atbildētāja par labu katram no prasītājiem piedzīti tiesas izdevumi – valsts nodeva 71,14 EUR un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 4,70 EUR, par labu valstij nesegtie ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 5,50 EUR. Savukārt saskaņā ar Civilprocesa likuma 44.pantu, no atbildētāja par labu katram no prasītājiem piedzīti ar lietas vešanu saistītie izdevumi 15 EUR apmērā advokāta palīdzības samaksai.

Atbildētājs AS "/Nosaukums/" iesniedzis apelācijas sūdzību par Saldus rajona tiesas 2017.gada 3.maija spriedumu, pārsūdzot to daļā ar kuru prasība apmierināta. Norāda, ka, nosakot kompensāciju katram no prasītājiem 100 EUR apmērā, tiesa nav ņēmusi vērā atbildētāja iebildumus, ka nav

noticis autortiesību pārkāpums un nav pārkāptas autoru personiskās tiesības.

Tiesa nepamatoti konstatējusi, ka atbildētājs prettiesiski izmantojis prasītāju darbus, gūstot no tiem materiālu labumu, tādējādi aizskarot ne tikai prasītāju kā autoru, bet arī viņu personiskās tiesības, jo pierādījumu lietā par to nav. Tieši pretēji, pats prasītājs norādījis, ka negrasījās no šiem darbiem gūt peļņu. Prasītāji par darbu ir guvuši atlīdzību un mutiski bija brīdināti par iespējamo simbolisko samaksu. Līdz ar to ir pamats secināt, ka puses bija vienojušās par darbu izmantošanu un samaksu.

Atbilstoši Autortiesību likumam un starptautiskiem normatīviem aktiem, autoriem ir divu veidu tiesības – personiskās un mantiskās. Līdz ar to nav pareizs tiesas secinājums, ka ir aizskartas prasītāju kā autoru tiesības, nenorādot kādas.

Atbildētājs nav pārkāpis nevienu autora personisko tiesību, kas noteikta Autortiesību likuma 14.pantā, jo atbildētāja izdevumā tika norādīti prasītāju kā attiecīgo rakstu un fotogrāfiju autoru vārdi. Ja tiesa uzskatīja, ka ir pārkāptas prasītāju kā autoru personiskās tiesības, tai bija jānorāda tieši kādas personiskās tiesības tika aizskartas.

Tiesa nav ņēmusi vērā 2006.gada grozījumus Civillikuma 1635.panta trešajā daļā, ar kuriem izsmeļoši uzskaitīti morālā kaitējuma prezumpcijas gadījumi. Morālā kaitējuma iestāšanās autortiesību pārkāpuma gadījumā nav prezumējama, bet ir jāpierāda. Prasītāji nav pierādījuši kāds morālais kaitējums un kādā apmērā tiem ir radies.

Norāda, ka nav saprotama tiesas atsauce uz Senāta 2009.gada 22.jūlija lēmumu lietā Nr.SKC-816/2009, kur noteikts, ka kompensācijas apmērs nosakāms pēc Autortiesību likuma 69.panta pirmās daļas 4.punkta, jo minētajā pantā ir veikti grozījumi un tas skan pavisam citādi.

Nosakot kompensācijas apmēru, tiesa ņēmusi vērā, ka atbildētājs atzinis autorību, ir mēģinājis tiesiskā veidā iegūt atļauju darbu izmantošanai un pārskaitījis katram autoram atlīdzību. No minētā izriet, ka tiesa ir atzinusi, ka nav noticis personisko tiesību aizskārums, kas varētu būt pamats morālā kaitējuma atlīdzības piedziņai.

Norāda, ka lietā nav strīds par to, vai prasītāju darbi ir uzskatāmi par ar autortiesībām aizsargātiem darbiem vai nē, strīds ir par to, vai atbildētājs ir saņēmis atļauju darbu izmantošanai, vai nē.

Novērtējot lietā esošos pierādījumus, pušu paskaidrojumus un apelācijas sūdzības motīvus, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka prasība sprieduma pārsūdzētajā daļā ir noraidāma.

Saldus rajona tiesas 2017.gada 3.maija spriedums daļā ar kuru noraidīta prasība par zaudējumu par darba neatļautu izmantošanu 100 EUR apmērā piedziņu nav pārsūdzēts un ir stājies likumīgā spēkā.

No lietas materiālie tiesas kolēģija konstatē, ka 2015.gada 29.jūlijā prasītājs /pers. B/, pēc iepriekšējas vienošanās, nosūtījis atbildētāja pārstāvim /pers. C/ 36 fotogrāfijas un 2 rakstus ar norādi gadagrāmatai.

AS "/Nosaukums/" periodiskajā izdevumā "/Nosaukums/ gadagrāmata 2016" publicētas prasītājas /pers.A/ uzņemtas 6 fotogrāfijas un prasītāja /pers. B/ 2 raksti (1.sēj., lpp.22).

2016.gada 11.janvārī prasītāji /pers.A/ un /pers. B/ atbildētājam nosūtījuši pretenziju par autortiesību pārkāpuma nekavējošu izbeigšanu, norādot, ka atbildētājs nav saņēmis atļauju fotogrāfiju un rakstu izmantošanai, tādējādi pārkāpjot prasītāju autortiesības. Prasītāji lūguši izbeigt autordarbu turpmāku izmantošanu, atlīdzināt zaudējumus 100 EUR, samaksāt morālo kompensāciju 300 EUR un izdevumus par advokāta pakalpojumu saņemšanu 200 EUR apmērā katram (1.sēj., lpp.9, 2.sēj., lpp.11).

2016.gada 29.janvārī atbildētājs sniedzis atbildi uz minēto pretenziju, norādot, ka starp atbildētāja žurnālistu /pers. C/ un prasītājiem, savstarpējās sarakstes un sarunu veidā, bija panākta vienošanās par darbu izmantošanu, kā arī norādīts uz atlīdzību. Atbildētājs vairākkārt aicinājis prasītāju noslēgts līgumu par darbu izmantošanu, bet līgums nav noslēgts (1.sēj., lpp.12-13, 2.sēj., lpp.13-14).

Pirmās instances tiesa atzinusi, ka /pers.A/ izveidotās fotogrāfijas un /pers. B/ uzrakstītie raksti uzskatāmi par aizsargājamu autora darbu Autortiesību likuma 4.panta 1.un 9.punkta izpratnē, kas nav apstrīdēts apelācijas sūdzībā.

Likuma 14.pantā nostiprinātas autora tiesības izlemt, vai darbs tiks izziņot un kad tas tiks izziņots.

Tādējādi atbildētājs, neatļautā veidā publiskojot, publicējot, izplatot, vai citādi, tieši reproducējot rakstus un fotogrāfijas, pārkāpis Autortiesību likuma 15.panta pirmās daļas 1., 2., 4., 9.punktā noteiktās prasības.

Autortiesību likuma 69.pants nosaka autortiesību un blakustiesību subjektu tiesību aizsardzības vispārīgos principus, savukārt 69.[1]pants nosaka, ka autortiesību vai blakustiesību subjekti ir tiesīgi prasīt radītā zaudējuma un morālā kaitējuma atlīdzību, ja personas vainas dēļ notikusi autortiesību vai blakustiesību objektu prettiesiska izmantošana. Zaudējumu atlīdzības un morālā kaitējuma apmērs nosakāms saskaņā ar Civillikumu.

2016.gada 29.janvārī atbildētājs veicis autora atlīdzības maksājumu par izmantotajiem darbiem gan /pers.A/, gan /pers. B/, uz katra bankas kontu pārskaitos 66 EUR (1.sēj., lpp.14, 2.sēj., lpp.15).

Pirmās instances tiesa prasību par zaudējumu atlīdzību ir noraidījusi un spriedums šajā daļā stājies likumīgā spēkā.

Tādējādi apelācijas instances tiesas izskatīšanas priekšmets ir prasība par morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu no atbildētāja 100 EUR apmērā par labu katram prasītājam.

Tiesas kolēģija atzīst par nepamatotu apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentu, ka atbildētājs nav pārkāpis nevienu autora personisko tiesību, kas noteikts Autortiesību likuma 14.pantā.

Kā tiesa norādīja iepriekš, lietā tiek konstatēts Autortiesību likuma 14.panta 2.punktā minētās autora personiskās tiesības – tiesības izlemt, vai darbs tiks izziņots un kad tas tiks izziņots, pārkāpums.

Civillikuma 1635.pantā noteikts, ka katrs tiesību aizskārums, tas ir, katra pati par sevi neatļauta darbība, kuras rezultātā nodarīts kaitējums, dod tiesības cietušajam prasīt apmierinājumu no aizskārēja, ciktāl viņu par šo darbību var vainot. Ar morālo kaitējumu minētā panta izpratnē jāsaprot fiziskas vai garīgas ciešanas, kas izraisītas ar neatļautas darbības rezultātā nodarītu cietušā nemantisko tiesību vai nemantisko labumu aizskārumu. Atlīdzības apmēru par morālo kaitējumu nosaka tiesa pēc sava ieskata, ņemot vērā morālā kaitējuma smagumu un sekas.

Juridiskajā literatūrā izteikts viedoklis, ka morālais kaitējums nozīmē negatīvas izmaiņas cilvēka psihē, kas izpaužas cilvēka fiziskās vai garīgās ciešanās. Morālais kaitējums kā ciešanas nozīmē, kad konkrēta rīcība iespaido cietušā apziņu un rada cietušajam kādu noteiktu fizisku reakciju. Pārdzīvojuma pamatā var būt bailes, kauns, pazemojums vai cits psiholoģiskā aspektā negatīvs cilvēka stāvoklis. Jebkura prettiesiska darbība vai bezdarbība var radīt dažādas pakāpes ciešanas un pilnīgi vai daļēji liegt cilvēkam psihisko labsajūtu. Viena no galvenajām morālā kaitējuma īpatnībām ir tāda, ka negatīvās izmaiņas notiek cietušā apziņā un to izpausmes forma lielā mērā ir atkarīga no katra cilvēka psihes. Atbildība rodas tikai pret cietušo un, nosakot naudas kompensāciju par morālo kaitējumu, vērā ņemama kaitējuma esamība vai ciešanas, kas saistītas ar personas mantisko tiesību un labumu samazinājumu, prettiesiskā rīcība (darbība vai bezdarbība), kuras rezultātā radies kaitējums, šīs personas vaina, cēloniskais sakars starp prettiesisko rīcību un zaudējumiem. (*Mag.iur. Gunta Kuzmane, zvērināta advokāta palīdze, „Latvijas Vēstnesim" publicēts Jurista Vārds12.02.2002.*).

Likumdevējs Civillikuma 1635.panta trešajā daļā ir paredzējis, ka gadījumā, ja neatļautā darbība izpaudusies kā noziedzīgs nodarījums pret personas dzīvību, veselību, tikumību, dzimumneaizskaramību, brīvību, godu, cieņu vai pret ģimeni, vai nepilngadīgo, pieņemams, ka cietušajam šādas

darbības rezultātā ir nodarīts morālais kaitējums. Citos gadījumos morālais kaitējums cietušajam jāpierāda. Atzīstot morālā kaitējuma atlīdzināšanas pienākumu, likumdevējs ir izvirzījis uzdevumu konstatēt morālā kaitējuma esamību, tātad arī fizisku vai garīgu ciešanu fakta konstatēšanu.

Līdzīgā civillietā SKC-205/2016 Augstākās tiesas Civillietu departaments norādījis, ka ar grozījumu izdarīšanu Civillikuma 1635.panta trešajā daļā (spēkā no 2006. gada 1. marta) ir izsmeļoši uzskaitīti morālā kaitējuma prezumpcijas gadījumi, tādēļ morālā kaitējuma iestāšanās autortiesību pārkāpuma gadījumā nav prezumējama, bet ir pierādāma.

Prasība par morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu konkrētā lietā pamatota ar apstākli, ka morālais kaitējums ir prasītāju autortiesību aizskāruma sekas, prasītāji attiecībā uz viņu pašcieņu "jūt aizskārumu, kas izraisa morālas ciešanas".

Atzīstot, ka atbildētājs pieļāvis Autortiesību likumā noteikto prasītājas autortiesību aizskārumu, Civillietu tiesu kolēģija vienlaicīgi secina, ka ne pirmās instances tiesā, ne arī apelācijas instances tiesā prasītāji nav pierādījuši morālā kaitējuma iestāšanos. Prasītāju norādītais, ka viņi jūt aizskārumu, kas izraisa morālas ciešanas nav pietiekams pamats morālā kaitējuma atlīdzības piedziņai. Pie šādiem apstākļiem prasība par morālā kaitējuma atlīdzību ir noraidāma.

Pirmās instances tiesa nav norādījusi argumentus, kādu fizisku vai garīgu ciešanu esamību tā konstatējusi, kuru dēļ piedzinusi morālā kaitējuma atlīdzību 100 EUR apmērā, tāpēc šo spriedumu nevar atzīt par pamatotu.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 41., 42.pantu no prasītājiem par labu atbildētājam piedzenami tiesas izdevumi - valsts nodeva 142,28 EUR (½ apmērā no katra, tas ir, 71,14 EUR), par labu valstij ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 7,60 EUR. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 44.panta pirmās daļas 1) punktu a) no prasītājiem atbildētāja labā piedzenami izdevumi advokāta palīdzības samaksai 120 EUR apmērā no katra (30 % apmērā no prasības summas). Tiesas kolēģija atzīst, ka nav pamata piedzīt atbildētāja labā norādītos izdevumus par ierašanos uz tiesas sēdi 250 EUR, jo nav pievienoti izdevums apliecinoši dokumentu (sabiedriskā transporta biļetes vai degvielas čeki).

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 8., 97., 193., 204.[1], 430., 432., 434.pantu Civillietu tiesas kolēģija

n o s p r i e d a :

/pers.A/ un /pers. B/ prasību pret AS "/Nosaukums/" par morālā kaitējuma atlīdzināšanu noraidīt.

Piedzīt no /pers.A/, personas kods /personas kods/, un /pers. B/, personas kods /personas kods/, par labu AS "/Nosaukums/", reģistrācijas Nr./reģistrācijas numurs/, tiesāšanās izdevumus 191,14 EUR (viens simts deviņdesmit viens *euro* un 14 centi) no katra, un par labu valstij ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 3,80 (trīs *euro* un 80 centi) EUR no katra.

Noteikt /pers.A/ un /pers. B/ termiņu sprieduma labprātīgai izpildei desmit dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt 30 dienu laikā Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamentā, iesniedzot kasācijas sūdzību Kurzemes apgabaltiesā un iemaksājot drošības naudu.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese R.Vīva

Tiesnese L.Kraule

Tiesnese A.Klaiše